

Wspieranie dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością i ich rodzin - co wynika z badań przeprowadzonych w szkołach specjalnych województwa łódzkiego?

dr Piotr Plichta

Instytut Medycyny Pracy w Łodzi

Uniwersytet Wrocławski

Łódź, 7 kwietnia 2016

Tytułem wprowadzenia

- Jak to jest być rodzicem dziecka z niepełnosprawnością?
- Pomaganie/Przyjmowanie pomocy bywa sytuacją trudną;
- Praca z „trudną” rodziną - ważny składnik stresu zawodowego nauczycieli;
- Kluczowe są postawy profesjonalistów! Postawa rozumiejąca dotyczy także podejścia wobec rodziców;
- **„Rodzice dzieci niepełnosprawnych są pozostawieni sami sobie, przez nieustającą walkę o swoje dzieci stają się roszczeniowi.** Co w rezultacie nie sprzyja wzajemnemu zaufaniu i efektywnej współpracy” (Wypowiedź dyrektora łódzkiej szkoły - ŁTP, 2015);
- Dlaczego rodziny dzieci z niepełnosprawnością czasem - sobie nie radzą? Potrzebują wsparcia a czasem pomocy.

Dlaczego ten raport jest ważny?

„Badanie potrzeb i satysfakcji z wybranych usług skierowanych do rodzin z dziećmi z orzeczoną niepełnosprawnością w wieku 8-16 lat” zrealizowany przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi na zlecenie Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi (2015).
Opracowanie: Zespół Krajowego Centrum Promocji Zdrowia w Miejscu Pracy, kier. dr hab. J. Pyżalski, prof. UAM.

Bada wsparcie – potrzeby i satysfakcję. Nie tylko rodziców

- 24 gimnazja specjalne i 24 szkoły podstawowe specjalne z woj. łódzkiego;
- 322 rodziców i 359 dzieci – kwestionariusz;
- 97 wywiadów z rodzicami i 67 wywiadów z dziećmi z niepełnosprawnością.

Wsparcie

- Czy problemy są obiektywne?
- Kiedy mówimy wsparcie...
- Różne rodzaje (informacyjne, instruktażowe, emocjonalne, materialne);
- Jak przełożyć to na codzienne zachowania wobec rodziców?
- Różne podmioty, formalne i nieformalne (placówka edukacyjna, urzędy, tzw. III sektor, służba zdrowia, miejsce pracy, sąsiedzi, kościół...);
- Poziom indywidualny (zachowania profesjonalistów) i poziom organizacyjny (działania instytucji).

Poszukiwanie pomocy, wsparcia -
również *online*

*Większość tej wiedzy, którą posiadam
odnośnie niepełnosprawności mojego
dziecka posiadam z internetu (W54,
SP).*

Warto wspomagać rodziców w tym
obszarze

Co wynika z badania rodziców dzieci z niepełnosprawnościami (IMP, RCPS w Łodzi, 2015)

- Kluczową instytucją wspierającą badane rodziny uczniów z niepełnosprawnością i ich samych jest **szkoła specjalna**;
- Źródło **wszehstronnego, wielospecjalistycznego wsparcia**, przeciwstawiane innym instytucjom;
- Szkoła specjalna jako **swoisty rzecznik praw rodziny**,
- Jest aż tak dobrze czy „Efekt kontrastu”?
- np. ¼ badanych (w wywiadach) rodziców, ma za sobą doświadczenie integracji/inkluzji - **w każdym przypadku, zdaniem respondentów, było to doświadczenie negatywne**

Przykłady wypowiedzi rodziców

- *Jestem bardzo zadowolona z tej szkoły. W skali do 10, to 10 daję (R36, G, SS).*
- *Jestem w skali od 1 do 6 na 6+ zadowolona z tej szkoły. To jest najlepsze co się mojemu dziecku przytrafiło (R24, SP, IGS).*

Przykłady wypowiedzi rodziców

- *Nie znam innych szkół specjalnych, ale ta szkoła odkąd syn tu chodzi, **oni pomogli mi syna wychować, zrozumieć**, bo były też takie spotkania rodziców pomagające zrozumieć dziecko (R16, G, IL).*
- *Tutaj wszystkie dzieci są takie same i nikt się niczemu nie dziwi. Dzieci czują się ważne i **my jako rodzice też znajdujemy zrozumienie** (W89, G, IGS).*

Głos tych, którzy mają za sobą „nieudaną” integrację

- *„Nie. Przechodziłam ten etap. Jednak nie. Te dzieci potrzebują więcej czasu. **W tamtych szkołach nauczyciele nie są przygotowani do takich dzieci**”.*
- *„To było jeszcze w szkole masowej. Tam nie potrafili sobie poradzić. Dziecko przychodziło brudne, usmarkane, **dzieci się znęcały nad nią. Nauczyciele też nie potrafili sobie poradzić, pomimo tego że chodziłam tam, prosiłam**”.*

Trudne sytuacje - dziecko z niepełnosprawnością jako ofiara przemocy rówieśniczej

- *„To było jeszcze w szkole masowej. Tam nie potrafili sobie poradzić. Dziecko przychodziło brudne, usmarkane, **dzieci się znęcały nad nią. Nauczyciele też nie potrafili sobie poradzić, pomimo tego że chodziłam tam, prosiłam**”.*
- *Syn nie chciał chodzić właśnie do tej szkoły, bo był bity przez kolegę. Były rozmowy z panem. To nie poskutkowało i **w pewnej chwili to ja musiałam wkroczyć do akcji. Jak to powiedzieć nieładnie, uczniem potrząsnąć porządnie. Wtedy skończyło się.***

Jeden z poważnych dylematów rodzin – wybór szkoły dla dziecka z niepełnosprawnością

- *„Kiedyś miałam wątpliwości ale dzisiaj wiem, że tutaj (w szkole specjalnej) jest dobrze”.*
- *„Ale trudne pytania. Pewnie, żebym chciała (żeby dziecko uczyło się ze sprawnymi rówieśnikami). **Zawsze szkoła specjalna to jest szkoła specjalna.** Natomiast wiem, że realia nasze polskie nie są w stanie tak przystosować szkoły żebym mogła moje dziecko puścić do szkoły ogólnodostępnej. Niestety. Jestem zadowolona ze szkoły”.*

Wsparcie: Głos dzieci. Podobne wątki jak u rodziców

- *„Tak, podoba mi się. W tamtej szkole w (X) mi się nie podobało. Dopiero w tej mi się teraz podoba. Nauczyciele są fajni, koledzy, koleżanki. Wszyscy są fajni w tej szkole. Wszyscy mi się podobają”.*
- *„Lekcje, które są tu prowadzone. To, że nauczyciele mają czas do każdego podejść. Tylko tutaj każdy może podejść do ucznia i wytłumaczyć mu dany temat. Chodziłam do zwykłej szkoły w klasach 1-3”.*
- *„Wszystkie nauczycielki. Jest fajnie bo nic nie robią, z takich rzeczy jak w (X) robili np. bili linijką. Dobrze mi tutaj”.*

Wszechstronne zadowolenie uczniów wynikające często z relacji z nauczycielami

- *„Wychowawcy są bardzo mili, lekcje są dobre. Dobrze się tu przyjeżdża do szkoły”;*
- *„Najbardziej podobają mi się nauczyciele, którzy nas rozumieją. Mówią jak mamy się zachowywać. Rozumieją nas”;*
- *Jest też sala gimnastyczna, stołówka, świetlica, szatnia i cała szkoła jest fajna. Są dobrzy nauczyciele, którzy nas fajnie uczą, spędzają z nami razem czas, czasami też razem pijemy herbatkę jak jest przerwa”.*

Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy, w szkole do której chodzi Pani/Pana niepełnosprawne dziecko, zdarzyły się następujące sytuacje:

Wsparcie – działania nauczycieli	tak % rodziców
Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pytał mnie jak dziecko zachowuje się w domu (np. czy mam z nim jakieś problemy)	77
Nauczyciel lub inny pracownik szkoły dawał mi konkretne rady/pomysły jak wychowywać, uczyć moje dziecko	70
Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pocieszał mnie, podnosił na duchu gdy miałem/am problemy z dzieckiem	67
Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pytał mnie o zdanie w sprawach związanych z moim dzieckiem (np. jak z nim postępować w szkole?) lub pytał mnie czy potrzebuję jakiejś pomocy w związku z moim dzieckiem.	66

Czy w ciągu **OSTATNICH 12 MIESIĘCY?**

Wsparcie – działania szkoły	tak % rodziców
Szkoła zorganizowała dla rodziców spotkanie(a) ze specjalistami (np. psychologiem, lekarzem) dotyczące wychowywania, pomocy dzieciom	58
Szkoła organizowała w czasie weekendów, ferii, przerwy wiosennej, wakacji zajęcia dla uczniów (np. sportowe, wycieczki, półkolonie)	64
Szkoła zorganizowała dla swoich uczniów pomoc w postaci pieniędzy lub rzeczy (np. ubrań, pomocy szkolnych)	49
Szkoła umieściła na swojej stronie internetowej przydatne informacje dla rodziców niepełnosprawnych uczniów	49
Szkoła organizowała dłuższe wyjazdy dla dzieci (np. wakacyjne, kolonie, zimowiska)	52
Szkoła zorganizowała dla rodziców grupę wsparcia lub inne spotkanie(a), w czasie którego mógł/mogła Pan/Pani porozmawiać z rodzicami innych uczniów, wymienić się doświadczeniami (np. na temat wychowywania niepełnosprawnego dziecka)	41

Wybrane rekomendacje

- Wsparcie dla instytucji szkolnictwa specjalnego;
- Zintensyfikowanie pracy profilaktycznej i wychowawczej, w zakresie agresji tradycyjnej i elektronicznej;
- Promowanie opieki „wytchnieniowej”;
- Wsparcie kadry pedagogicznej w zakresie wysokiej jakości współpracy z rodzicami;
- Wykorzystanie potencjału kadry pracującej w szkołach specjalnych ;
- Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych, w tym organizowanie przez szkoły, dłuższych wyjazdów z dziećmi („zielone szkoły”, kolonie);
- Wspieranie i organizowaniu grup wsparcia dla rodziców, grup samopomocowych, działań mentoringowych.

Zachęcamy do lektury Raportu:

http://www.rcpslodz.pl/admin/zdjecia/file/2016/2016-01-29-DBA/rcps-lodz-badanie-potrzeb_015.pdf

Badanie potrzeb i satysfakcji z wybranych usług skierowanych do rodzin z dziećmi z orzeczoną niepełnosprawnością w wieku 8-16 lat

Praca jest unikalną formułą analitycznego podejścia homocentrycznego łączącego ducha nowego humanizmu z profesjonalnym podejściem zorientowanym na klienta. Dokonano w niej syntezy obszernej, interdyscyplinarnej wiedzy dotyczącej kwestii pojęciowych i ujęć teoretycznych badanego problemu. Ukazano wielokontekstowość fenomenu niepełnosprawności dla dotkniętej nią osoby i jej rodziny.

Analizy mają charakter pogłębiony z typową dla opcji jakościowej tendencją podążania w głąb przedmiotowego zjawiska z zamysłem oddania niepowtarzalności w pełni personalizowanego konceptualizowania swoich przeżyć przez osoby badane. Prezentacje są właściwie ustrukturyzowane, klarowne. Starannie dobrane i trafne cytaty zwiększają siłę ekspresji i czynią opisy plastycznymi.

W recenzowanym opracowaniu zawarto szereg cennych, szczegółowych i konkretnych zaleceń dla polityki społecznej i rozwiązań na różnych szczeblach organizacji wsparcia.

dr hab. Hanna Żuraw
Profesor nadzwyczajny Pedagogium
Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie

Badanie potrzeb i satysfakcji z wybranych usług skierowanych do rodzin z dziećmi z orzeczoną niepełnosprawnością w wieku 8-16 lat

ROIS
REGIONALNE OBSERWATORIUM
INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Dziękuję za uwagę

p.plichta@wp.pl

[Zapraszam do odwiedzenia:](#)

<https://wroc.academia.edu/PiotrPlichta>

<http://promocjazdrowiawpracy.pl/>

<https://www.facebook.com/lodzowpedagog/>